

IEKŠĒJĀ AUDITA PADOME

SMILŠU IELĀ 1, RĪGĀ, LV-1919, TĀLRUNIS (371) 67083579

RĪGĀ

29.09.2021. Nr. 9.2/15-1/72

Finanšu ministrijai

*Atzinums par Informatīvo ziņojumu
par iekšējā audita darbību ministrijās
un iestādēs 2020. gadā*

Iekšējā audita padome (turpmāk – Padome) atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 16.novembra noteikumiem Nr.1047 „Iekšējā audita padomes nolikums” 2.2.apakšpunktam ir izvērtējusi Finanšu ministrijas sagatavoto Informatīvo ziņojumu par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2020.gadā un sniedz savu atzinumu.

Padome secina, ka Finanšu ministrijas sagatavotais Informatīvais ziņojums par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2020.gadā **kopumā sniedz pietiekamu informāciju** par iekšējā audita struktūrvienību darbību valsts pārvaldē.

Pamatojoties uz Informatīvajā ziņojumā par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2020.gadā sniegto informāciju, ministriju un iestāžu 2020.gada iekšējā audita darbības rezultātiem, kā arī citu Padomes rīcībā esošo informāciju, Padome **akcentē** šādus iekšējā audita darbībai nozīmīgus jautājumus un problēmas:

1. Padome atzinīgi novērtē:

- Iekšējo auditoru iesaisti efektīvas valsts pārvaldes veicināšanā, tai skaitā “Valsts pārvaldes reformu plāna 2020” īstenošanā, veicot efektivitātes auditus tādās jomās kā funkciju centralizācija, automatizācija, optimizācija, publisko pakalpojumu uzlabošana, iekšējo procesu sakārtošana. Tādējādi palīdzot ministrijām un iestādēm savus mērķus sasniegt efektīvāk, pārvaldīt resursus lietderīgāk, mazināt darbību pārklāšanos un izvairīties no resursu ieguldījumu dublēšanās.
- Iekšējo auditoru paveikto fizisko personu datu apstrādes novērtēšanā, pēc vienotas metodikas īstenojot Ministru kabineta noteikto kopējo auditējamo

prioritāti un vērtējot Vispārīgās datu aizsardzības regulas (*GDPR*), kas tiek piemērota no 2018. gada 25. maija, prasību ievērošanu. Auditam sniedzot novērtējumu par Vispārīgās datu aizsardzības regulas principu piemērošanu, tiesisku un godprātīgu fizisko personu datu apstrādi, tostarp digitālajā vidē, tiek pilnveidota iestāžu izpratne par saprātīgu un samērīgu Vispārīgās datu aizsardzības regulas principu piemērošanu un veicināti tādi personas datu apstrādes risinājumi, kas ir droši no personas datu apstrādes un aizsardzības viedokļa un respektē indivīda privātumu, palielina datu subjekta kontroli pār viņa datiem, līdz ar to veicina uzticēšanos valsts pārvaldei – gan no atsevišķo fizisko personu kā valsts pārvaldes pakalpojumu saņēmēju puses, gan sabiedrības kopumā.

2. Ievērojot ierobežoto audita resursu apjomu¹, viens no aktuālākajiem jautājumiem ir audita resursu efektīva plānošana un izmantošana, koncentrējoties uz pārlicības sniegšanas pakalpojumiem, auditējot augstas nozīmes riskus. Pārlicības radīšanas pakalpojumi ir primārā iekšējā audita funkcija. Tomēr krīzes vai nozīmīgu pārmaiņu apstākļos iekšējais audits var sniegt arī konsultatīvos pakalpojumus, kas ir fokusēti uz stratēģiskas nozīmes jautājumiem un nozares darbībai būtiskiem un kritiskiem riskiem. Padome atzinīgi novērtē, ka COVID-19 izraisītās krīzes ārkārtējo apstākļu ietekmē iekšējā audita struktūrvienības spējušas pielāgoties situācijai un sniegt savus pakalpojumus un pildīt noteiktos iekšējā audita plānus.

3. Padome vairākkārt aicināja pievērst uzmanību risku vadības jautājumu sakārtošanai valsts pārvaldē, kā arī norādīja, ka veselīga risku vadības sistēma kalpo par pamatu efektīvai iekšējās kontroles sistēmai, līdz ar to valsts pārvaldē būtu jāievieš dzīvotspējīga risku vadība, un iekšējam auditam būtu jākalpo par katalizatoru šādas risku vadības iedibināšanai. Padome atzinīgi novērtē, ka šim jautājumam ir pievērsta uzmanība un risku vadība ir noteikta kā kopējā 2021. gadā auditējamā prioritāte. Vienlaikus Padome aicina šo jautājumu neatstāt tikai iekšējo auditoru uzmanības fokusā, bet iestādes vadībai iedzīvināt risku vadības kultūru visos institūciju darbības un vadības līmeņos.

4. Iekšējā audita struktūrvienību kapacitāte resursu ziņā šobrīd iezīmē **būtiskas problēmas** (auditoru skaits, atalgojums). Kopš 2008. gada valsts pārvaldē ir vērojams iekšējo auditoru skaita samazinājums, un auditoru īpatsvara samazinājums joprojām ir ievērojami lielāks nekā kopējā valsts iestādēs nodarbināto skaita samazinājums. Piemēram, periodā no 2018. gada līdz 2020. gadam iekšējo auditoru amata vietu skaits ir samazinājies par 13 jeb 14%, bet periodā no 2017. gada līdz 2020. gadam amata vietu skaits ir samazinājies

¹ Valsts pārvaldes iekšējo auditoru skaita samazinājums ir ievērojami straujāks nekā kopējais valsts iestādēs nodarbināto skaita samazinājums no valsts iestādēs strādājošajiem. Iekšējais audits ir viena no tām funkcijām, kas resoros jau ir īstenojusi centralizāciju un auditoru skaita samazināšanu, tai skaitā “Valsts pārvaldes reformu plāna 2020” ietvaros.

par 22 jeb 21%, kas ir ievērojami vairāk nekā vidējais Valsts pārvaldes reformu plānā 2020 noteiktais 6% samazinājums trīs gadu periodā. Kritiski zems iekšējo auditoru skaits valsts pārvaldē pie nemainīga darba apjoma ar tendenci pieaugt tā sarežģītībai rada negatīvu iespaidu uz iekšējā audita struktūrvienību darba izpildes rādītājiem un uz iekšējā audita funkcijas īstenošanas spējām. Pastāv tendence iekšējo auditoru skaitam samazināties arī nākotnē:

- vairākās struktūrvienībās ir iekšējie auditori pirms pensijas vecumā, kas tuvākā nākotnē radīs papildu brīvas amata vietas;
 - esošie iekšējie auditori izvēlas turpināt karjeru valsts kapitālsabiedrībās vai privātajā sektorā, kur atalgojuma līmenis ir ievērojami augstāks kā publiskajā sektorā, tā radot neaizpildītas vakances;
 - zems atalgojuma līmenis neveicina brīvo vakancu aizpildīšanu;
- kas kopumā radīs risku, ka funkcija tiek veikta nepilnīgi un netiks sniegta pārlicība par būtiskākajām riska jomām.

5. Iekšējā audita profesija ir saistīta ar aizvien lielākiem izaicinājumiem, ko nosaka plašais audita darba apjoms, izmaiņu temps risku vidē un tehnoloģiju progress. Līdz ar to, nepieciešamo profesionālo kompetenču un zināšanu apjoma prasības katram iekšējam auditoram pieaug. Iekšējā audita funkcijas pievienotā vērtība, sniedzot profesionālus ieteikumus valsts pārvaldes attīstībai, tiek augsti novērtēta. Līdz ar to Padome uzsver:

- iekšējā audita funkcijas **atalgojumam** jābūt līdzvērtīgam iestādes pamatdarbības amatu atalgojumam, kas sniegtu iespēju stiprināt iekšējā audita funkcijas kapacitāti, tai skaitā piesaistot darbā iekšējā audita struktūrvienībā ekspertus no pamatdarbības funkcijām.
- pastāvīgi jāsniedz atbalsts un nepieciešamie resursi **kvalifikācijas celšanas** pasākumiem, lai auditori spētu nostiprināt un sistemātiski uzturēt zināšanas ne vien vispārējās prasmēs, bet arī būtiskajās vadības un pamatdarbības jomās.

6. Starptautiskie iekšējā audita profesionālās prakses standarti un nacionālie normatīvie akti iekšējā audita jomā nosaka, ka iekšējā audita struktūrvienības vadītājam ir jāizveido un jāuztur kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma², tostarp jānodrošina neatkarīgs ārējais darbības novērtējums reizi piecos gados. Ievērojot, ka starptautiskie standarti kalpo par labākās prakses piemēru, nepieciešams nodrošināt iekšējā audita struktūrvienību darbības ārējā novērtējuma sistēmu atbilstoši starptautiskajiem iekšējā audita profesionālās prakses standartiem. Pārlicības gūšana par iekšējā audita struktūrvienību darba kvalitāti un tās stiprināšana ir īpaši svarīga samazinātu

² [DEFINITION OF \(theiia.org\)](http://theiia.org) *Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskie standarti, tostarp Standartu 1300 grupa "Kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas programma", standarts "1312-Ārējās novērtēšanas"*

resursu apstākļos. Padome aicina Finanšu ministriju kā valsts pārvaldes iekšējā audita politikas veidotāju pievērst uzmanību ārējā novērtējuma nozīmei un pakāpeniski risināt šo jautājumu.

7. Iekšējā audita izpildes digitalizācija un IKT rīku izmantošana starptautiskajā praksē ir viens no kvalitatīva darba nodrošināšanas un funkcijas attīstības elementiem. Ievērojot pasaules praksi, Latvijas valsts pārvaldes plānošanas dokumentos noteikto virzību uz e-pārvaldi, kā arī COVID-19 ietekmē akcentēto nepieciešamību attīstīt procesu digitalizāciju un attālinātās darbības iespējas, Padomes ieskatā ir būtiski modernizēt un nodrošināt arī iekšējā audita funkcijas un iekšējā audita koordinēšanas funkcijas izpildes digitalizēšanu, ieviešot valsts pārvaldei piemērotus centralizētus e-rīkus un platformas. Līdz tam Padome aicina turpināt attīstīt audita procesus elektroniskā vidē un atzinīgi novērtē vairākās iestādēs notiekošo pāreju uz elektronisku audita darba dokumentēšanu un ieteikumu ieviešanas uzraudzību, kas šobrīd ir guvusi jaunu aktualitāti.

Priekšsēdētājs

(paraksts*)

Kārlis Majevskis

*Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu